

Az ápolás története

Dr. Oláh András

*egyetemi docens, általános és stratégiai
dékánhelyettes, tanszékvezető*

Fullér Noémi

tanársegéd

Sziládiné Fusz Katalin

tanársegéd

Az ápolás társadalmi szerepének kialakulása

- betegek körüli teendők ellátása
- környezetük tisztán és rendben tartása
- betegek alapvető szükségleteinek kielégítése
- orvosok (sebészek) beavatkozásainak segítése
- szegények, elesettek gondozása

Az ápolás társadalmi szerepének kialakulása

- egyházi szervezetek (szerzetesrendek)
- világi (polgári) szervezetek
- katonai alakulatok által létrehozott ápolás

- részben önkéntes jelleggel, bizonyos keretek között fizetésért (állam, önkormányzat, magánszemély)
- szakmai felkészültség, elhivatottság, etikai normák kialakulása, lelkiismeretesség hatása a szakma autonómiájára és presztizsére

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

- a modern szakma alapjait befolyásoló történések az újkorra tehetőek
- korábban gyógyítás, benne ápolás

középkor

- vallás és orvoslás kapcsolata
- a kórházak a templomok köré szerveződtek
- család ápolási feladatai
- szegény- és betegellátás

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

- diakonisszák (kórházakban és azon kívül is)
- háborús idők (környező települések lakosai)
- katonák képzése
- a szerzetesrendek fontossága (férfi és női)

- 17.sz. – 19.sz. elejéig az ápolás szakmai szempontból nagyon rossz helyzetben
- infrastruktúrális hiányosságok
- képzetlenség
- alacsony státusz

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

- a betegek életkilátásai rosszak
- a szakmai tartalmat a gyülekezetek őrizték meg
- szakmaiatlanság
- megvetés az ápolók felé
- gyakoriak a visszaélések a kórházakban (Nolan írásai)
- ápolók szívtelenek, meggondolatlanok, hanyagok

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

- 19.sz. végétől a építészeti változások a kórházak kialakításában
- népeszsaporulat
- iparosodás
- szociális ellátások szükségessége
- rossz szociális körülmények és betegségek kapcsolata ismertté vált
- ösztársadalmi, hatósági feladat
- közegészségügyi problémák megoldása – ápolás fejlődése

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

Franciaország:

- kórházak a városokon kívül (kápolnák közelében)
- zsúfolt kórtermek
- rossz higiénés viszonyok
- járványok, fertőzések
- képzetlen személyzet
- két legrégebbi még ma is működő kórház (Lion, Párizs)
- szegényházi funkció is
- vallásos nők ápoltak

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

Ausztria

- Bécsben az első Közép-Európai kórházat II. József alapította 1784-ben (korábbi szegényház)
- 2000 ágyas intézmény, jobb helyzet, mint Párizsban
- felvigyázók (szobák fűtése, szellőztetése, gyógyszerek kiosztása, étkeztetés, ágyazás)
- felvigyázók a betegekkel együtt a kórházakban laktak, alsóbb néprétegből származtak
- igazgató Theodor Helm – ápolás elnőiesítése (korábban zömében férfiak)

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

- Theodor Billroth 1879-ben világi ápolóképző iskola Bécsben – orvossegédek képzése
- gyakorlatorientált képzés, 3 év
- felekezeti és világi ápolók közös alkalmazása
- a nácista megszállást követően Vöröskeresztes ápolóképzés (másfél éves) – gyakorlatorientált

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

Németország

- Kaiserswerth 1836. Diakonissza Anyaház (ápolói iskola alapjai)
- 5 év szolgálat után szabadon hazatérhettek
- ápolás, szegények ellátása, gyermekek gondozása, szerencsétlen nők segítése
- betegápolói állami vizsga 1906-tól

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

Svájc

- 1899. Ápolók Nemzetközi Tanácsa (International Council of Nurses) székhelye Genfben
- világplatform az ápolók számára
- ápolók gazdasági és társadalmi helyzetének előmozdítása
- szakma fejlesztése
- egészségpolitikai befolyás

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

Egyesült Királyság

- 1916. Royal College of Nursing
- 1919. kötelező az ápolók állami nyilvántartása
- Florence Nightingale

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

Amerika (Kanada, Egyesült Államok)

- 1645. Montrealban Észak-Amerika első kórháza
- Florence Nightingale elvei
- magán fenntartású kórházak (pl. Rochester, Mayo Clinic) – a kor tudományos eredményeire támaszkodtak, jó higiénés körülmények, önálló anesztézia
- polgárháború idején (1861-1865) tábori orvosok és ápolók

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

- Vöröskereszt (1881.)
- „The Nightingale” szakfolyóirat (1886.) és „The Trained Nurse” (1888)
- „visiting nurse” „public health nurse” Lillian Wald, New York – közösségi ápolás megteremtőjeként tartják számon Amerikában
- American Nurses Association (1911.) - érdekképviselet

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

- Yale School of Nursing – gazdaságilag és szervezetileg is önálló, egyetemi követelmények, a Rockefeller Alapítvány támogatásával 1923.
- oktatás, kutatás, gyakorlat hármassága
- 1934-től egyetemi végzettség
- 1956. MSc
- nurse practitioner és clinical nurse specialist szakképesítések
- 1954. Pittsburgh PhD program

Az ápolás főbb nemzetközi mozzanatai

Japán

- 1885. első ápolóképző iskola
- 1915-től kötelező regisztráció
- 1933-tól ICN tagja
- közösségi ápolás, szülésznőség és ápolás fejlesztése, orvosi ellátás növelése, közegészségügyi helyzet javítása
- 1952-től felsőoktatásban (4 éves)

Magyarország - kezdetek

- 1700-1800 megjelent az ápolás, de szervezetlen (a képzés is)
- orvosképzés fejlődésével párhuzamosan jelent meg az igény
- Bene Ferenc, Rókus Kórházban ápoló képzés
- 1835. Bugát Pál kezdeményezi ápolói iskolák felállítását – nincs eredmény

Magyarország - kezdetek

- 1848/49. (Balassa János, Gaál Gusztáv) egyéves ápoló képzések gondolatának felvetése
- a kiegyezést követően fejlődés – fő irány a járványok megelőzése és az orvosképzés fejlesztése
- pár hónapos tanfolyamok (orvosk maguknak képezték ápolókat)
- diakonisszák Bethesda kórház

Magyarország - kezdetek

Kékkeresztes Márta Ápolónő egyesület (1926)

Trugly Margit vezetésével

- célja az ápolók képzése, otthon és érdekvédelem biztosítása
- 18-36 év közötti nők
- 2 év próbaidő, 2 év képzés, 3 év gyakorlat után kaptak oklevelet
- 1948-ban feloszlatták

Magyarország - kezdetek

- az Osztrák-Magyar Monarchiában nem kellett előképzettség az ápolás gyakorlásához
- a felelősség a kórházigazgatókon volt
- 1876. évi XIV. törvénycikk: közkórházak és közérdekű jelleggel nem bíró intézmények
- szegények ingyenes kezelése
- Országos Betegápolási Alap

Magyarország

Vöröskeresztes ápoló képzés

- 1881. Magyar Vöröskereszt Egylet
- ápolói tanfolyamok (Budapest, Kolozsvár, Pozsony)
- 1884-től hivatásos és önkéntes ápoló képzés
- eleinte 1 éves, majd 2 éves (egységesség)
- állami képzés előfutáraként tekinthető
- a végzettek igyekeztek inkább magán állást vállalni
- a képzések nem tudták kielégíteni az igényt, főleg a kórházépítéseket követően
- OKT által elismert képzések

Magyarország

Az OMM ápolóképzése

- 1914. után bontakozott ki (jogszámban foglalkoztak a hivatásszerű ápolással)
- első állami ápolóképző iskolák (2 éves képzés)
 - 1913. Bécs, 1916. Prága, és Triest
- 18 év felettek, min. 1 polgári, vagy azzal egy szintű isk.végzettség
- férfiakat is felvettek
- okleveles betegápoló(nő) a megnevezés

A világi ápolás szerveződése hazánkban

- a Monarchián belüli egyéni kezdeményezések eredménytelenek
- Mihalicza József 1902. Magyarországi Betegápolók és Ápolónők Országos Egyesülete
- védnök: Babarczi Schwartzert Ottó
- ápolóknak megfelelő elismertség
- egységes képzésre törekvés
- ápolók szociális helyzetének javítása
- önsegélyező egyesület, jogi támogatás
- törekvés a rendszeres öregségi nyugdíjra

A világi ápolás szerveződése hazánkban

- első tanfolyamuk 1906-ban belügyminiszteri engedéllyel
- 1 év elmélet, 2 év gyakorlat
- vizsga kormánybiztos előtt
- 1920-tól az egyesület lapja „Egészségügyi Alkalmazottak Lapja
- 1932-től „Betegápolásügy” nevet vette fel

A világi ápolás szerveződése hazánkban

Gondviselés Egylet

- I. VH végéig működött
- képzése nyugati minta alapján szerveződött
- főként a Főváros ápoló utánpótlását biztosította
- gyakorlat a saját kórházakban
- OKT által elismert képzés

- Magyar Sebész Társaság – több szakmai megalapozottságot vártak

Magyarország ápoló- és védőnőképzés

1885. Fehér Kereszt Országos Lelencház Egyesület

- elhagyott gyermekek gondozása
- 1898-ban az Egyesület feladata országos szinten szervezték a gyermekvédelmet

1915. Országos Stefánia Szövetség

- anya- és csecsemővédőnői tanfolyam
- felvételi kritérium: írás-olvasás, 4 éves polgári iskola és feddhetetlen erkölcs

Magyarország ápoló- és védőnőképzés

- államilag finanszírozott képzés
- a szervezet maga alkalmazta a végzeteket
- terhes, szülő, gyermekágyas, szoptató nők és újszülöttek, kisdedek gondozása
- 1917-től Belügyminisztériumi fennhatósággal látja el a feladatát
- fontos feladat az egészségügyi propaganda
- Trianon után az újrászerveződés 1922-ben

Magyarország ápoló- és védőnőképzés

- 1925-től Anya- és Csecsemővédőnőképző Intézet
- 6 hónap gyakorlat, 10 hónap elmélet, 6 hónap gyakorlat
- egészségügyi és szociális feladatok
- OKI – 1927. Johann Béla irányításával (Rockefeller Alapítvány Támogatásával)

Magyarország ápoló- és védőnőképzés

OKI oktatásban betöltött szerepe:

- tisztiorvosi képzés
- egészségügyi segédszemélyzet képzése
- 1926. kidolgozták az Állami Ápolónő- és Védőnőképző Intézet terveit, 1930-ban elindították képzésüket
- egységes tananyag, centralizált irányítás, közös vizsgafeltételek
- további képzések: Debrecen, Szeged, Kassa, Kolozsvár
- min. gimnáziumi érettségi, vagy tanítónői képesítés, fizikai alkalmasság
- kollokviumok és záróvizsga

Magyarország ápoló- és védőnőképzés

- 1933-tól OKI kidolgozta a 10 éves zöldkeresztes egészségvédelem programját
- egész országra kiterjedő egészségvédelem
- körzetek kialakítása
- 1940. az Orsz.Stef.Szöv. és Zöldkereszt összeolvadása kiv. Bp.
- 1941-től az OKI (Zöldkeresztes Eg.védelmi szolgálat) látta el az egészségvédelmi feladatokat
- 1940-ben az Orsz.Stef.Szöv. megszűnt és Országos Egészségvédelmi Szövetségként működött tovább

Magyarország ápoló- és védőnőképzés

- egészségházak felállítása – zöldkeresztes védőnők
- iskolaegészségügyi, fertőző beteg gondozói, otthonápolói és gondozói feladatok
- megelőzés és felvilágosítás

Magyarország

II. világháború utáni ápolás

- 1975-től főiskolai szintű védőnő képzés (3 éves)
- 1993-tól 4 éves képzés
- 2004. okleveles védőnő képzés
- 1991. Magyar Védőnők Egyesülete

- 1950. után egészségügyi szakiskolák
- 1963. egészségügyi középiskolai szakképzés
- 1965-től egészségügyi szakközépiskolás és szakiskolák nappali tagozatok

Magyarország

ápoló- és védőnőképzés

- 1970. Egészségügyi Központi Továbbképző és Szakosító Intézet
- 1975. főiskolai szintű egészségügyi szakoktató és intézetvezető képesítés
- 1989. főiskolai ápolóképzés Bp. (HIETE)
- 1989. Magyar Ápolási Egyesület (Ápolásügy folyóirat)
- 1993. főiskolai ápolóképzés Debrecen, Szeged, Pécs
- 1995. Magyar Ápolástudományi Társaság (Nővér folyóirat)
- 2000. egyetemi ápolóképzés (Pécs)
- 2004. Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara